CYD-BWYLLGOR ADDYSG CYMRU
Tystysgrif Addysg Gyffredinol
Uwch

WELSH JOINT EDUCATION COMMITTEE
General Certificate of Education
Advanced

325/51

ASTUDIAETHAU BUSNES

BS5a

A.M. DYDD IAU, 15 Mehefin 2006

(1½ awr)

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Yn ogystal â'r papur arholiad hwn bydd angen:

- cyfrifiannell;
- llyfr ateb 12 tudalen.

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Atebwch yr **un** cwestiwn gorfodol yn y llyfr ateb a ddarperir ar wahân.

Fe'ch cynghorir i dreulio tua 30 munud yn darllen y wybodaeth a ddarperir a gwneud nodiadau bras cyn ateb y cwestiwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Dangosir y marciau sydd ar gael mewn cromfachau.

Asesir ymgeiswyr yn ôl ansawdd y cyfathrebu ysgrifenedig yn yr atebion h.y. strwythuro a chyflwyno syniadau; eglurder mynegiant; sillafu, atalnodi a gramadeg. Rhoddir hyd at dri marc am y cyfathrebu ysgrifenedig.

Ni roddir tystysgrif i ymgeisydd a geir yn ymddwyn yn annheg yn ystod yr arholiad.

1. Astudiwch y wybodaeth isod ac atebwch y cwestiwn sy'n dilyn.

MENTER NEWYDD DONALD AC ANGELA

Fe wnaeth Donald Dickens gyfarfod ei ddarpar wraig Angela pan oedd yntau yn y brifysgol a hithau yn fyfyrwraig yn dilyn gradd mewn Arlwyo a Lletygarwch. Ar ôl ymadael â'r Brifysgol cafodd Donald swydd gyda Dur Prydain a daeth Angela yn rheolwraig arlwyo mewn coleg lleol, swydd y gwnaeth hi roi'r gorau iddi pan ddechreuasant deulu. Erbyn hyn mae eu tri phlentyn, Emma, Charles a Samantha wedi tyfu i fyny.

Yn ddiweddar clywodd Donald ei fod yn mynd i gael cynnig colli gwaith yn wirfoddol *(voluntary redundancy)* o'i swydd fel rheolwr yn y gwaith dur. Breuddwyd Angela erioed fu rhedeg tafarn ond tan nawr mae hi wedi cael ei throi oddi ar y syniad am ei bod hi'n gofidio y bydd hi'n gaeth i'r dafarn ac na fydd hi'n gallu mynd ar wyliau. Hefyd nid yw'n rhy hoff o fwg sigaréts. Fodd bynnag, maent wedi penderfynu erbyn hyn mai dyma'r peth yr hoffent ei wneud a'r broblem nawr yw penderfynu pa dafarn y maent ei heisiau.

Mae Donald ac Angela yn byw mewn tŷ sengl, sydd wedi cael ei brisio yn £250 000. Yn ffodus, maent wedi talu'r cyfan o'u morgais. Fel rhan o'i becyn tâl colli gwaith byddai Donald yn cael taliad lwmp-swm o £50 000. Mae Donald ac Angela yn 50 oed nawr ac maent yn gobeithio gweithio am 10 mlynedd arall cyn ymddeol.

Mae Donald yn hoff iawn o chwaraeon ac mae'n cefnogi'r tîm pêl-droed lleol. Ers sawl blwyddyn mae wedi bod yn aelod o *CAMRA*, yr ymgyrch dros gwrw go iawn. Mae'n selog dros gerddoriaeth felanganu *(blues)* a *jazz* a hoffai redeg tafarn mewn tref lle gallent gael cerddoriaeth fyw ar nosweithiau Gwener a Sadwrn. Mae Charles, sy'n 21 ac yn gitarydd brwd, yn credu bod syniad ei dad yn wych. Byddai'n well gan Angela y syniad o redeg tafarn wledig lle gall hi baratoi a gwerthu bwyd, sy'n fwy proffidiol na diodydd. Mae Samantha yn credu bod syniad ei mam yn well o lawer na syniad ei thad gan y gallai hi helpu yn y gegin yn y nosweithiau ac ar benwythnosau.

Mae Emma, sydd newydd orffen ei gradd mewn Astudiaethau Busnes, yn credu y dylent edrych am ddatrysiad sy'n gyfaddawd. Mae hi wedi darganfod hefyd fod cadwyn fawr o dafarnau, sydd â phrisiau cystadleuol iawn, wedi prynu'r hen sinema yn y dref yn ddiweddar gyda'r bwriad o'i throi yn un o'u hallfeydd. Mae wedi dysgu hefyd fod 500 o dafarnau y flwyddyn, ar gyfartaledd, yn cau yn y DU a bod prisiau cwrw yn codi'n gyflymach na chwyddiant.

Mae Donald wedi darganfod bod tair ffordd wahanol o redeg tafarn: prydles *(leasehold)*, rhydd-ddaliad *(freehold)* neu denantiaeth.

- Prydles yw lle byddent yn cymryd prydles ar eiddo. Mae hynny'n golygu y byddant yn rhwym i dalu rhent hyd nes y daw'r brydles i ben oni allant ei gwerthu i rywun arall. Mae tafarnau ar gael gan *Brewers and Property Landlords* naill ai mewn fformat clwm *(tied)* neu'n rhydd o gysylltiad clwm. Mae'r rhan fwyaf o brydlesau yn gofyn bod deiliad y brydles yn gyfrifol am yr holl atgyweirio a'r yswiriant, felly mae cyflwr yr adeilad yn bwysig. Amcangyfrifir gwerth y brydles yn ôl swm yr elw busnes a nifer y blynyddoedd cyn y daw'r brydles i ben. Gyda phrydles, byddai ganddynt wybodaeth gywir am y busnes cyn cymryd drosodd.

- Byddai rhydd-ddaliad yn golygu mai Donald ac Angela eu hunain fyddai'n berchen y dafarn. Byddai ganddynt reolaeth lwyr ar y busnes a'r eiddo a byddent yn gyfrifol am yr holl waith atgyweirio ac adnewyddu. Ar y llaw arall, byddent yn rhydd o unrhyw gysylltiad clwm ag un bragdy. Y prif beryglon yw cost uchel allfa dda a chost barhaol yr atgyweirio.

- Y trydydd opsiwn yw cymryd cytundeb tenantiaeth â bragdy. Y bragdy sy'n gyfrifol am atgyweirio'r adeilad ac nid oes unrhyw daliadau ewyllys da ynglŷn â'r busnes.

Ar ôl llawer o ymchwil, cawsant hyd i dair tafarn wahanol yn neu'n agos at y dref lle maen nhw'n byw: yr *Windsor Castle*, yr *Hartford Arms* a'r *Railway Inn*. Nawr roeddent yn wynebu'r penderfyniad ynglŷn â pha un fyddai'r opsiwn gorau iddynt. Mae Emma wedi gwneud rhywfaint o ymchwil am y tafarnau unigol a rhoddir ei chasgliadau yn yr adrannau perthnasol canlynol.

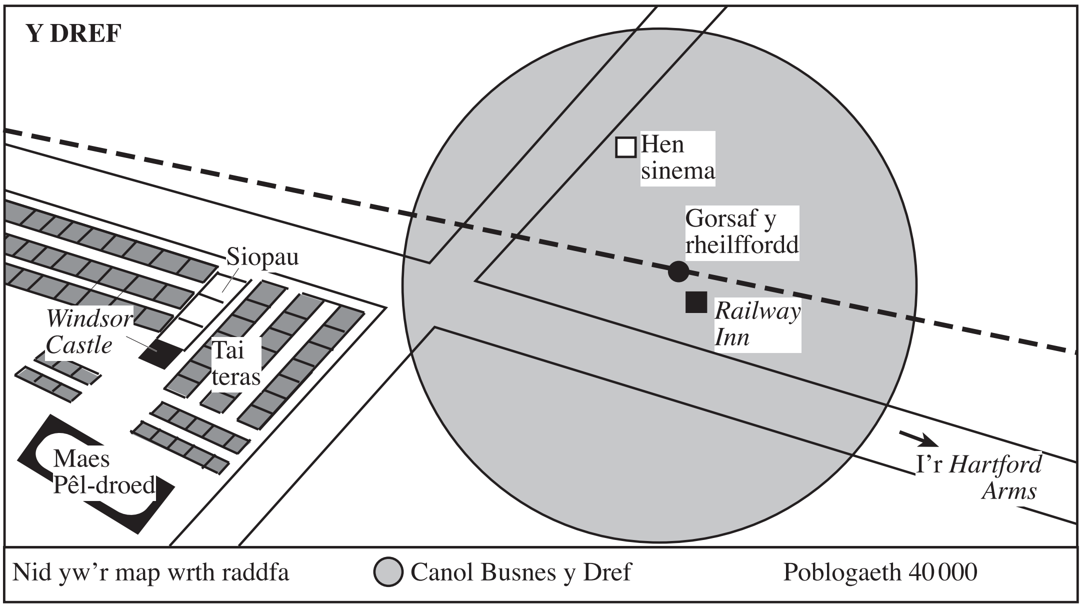

YR *WINDSOR CASTLE*

Mae'r *Windsor Castle* wedi'i lleoli ar ymyl y dref heb fod ymhell o'r maes pêl-droed lleol. Mae ganddi ddau far o faint rhesymol a gardd gwrw fach. Mae ganddi deledu sgrin fawr, bwrdd pŵl a rhai peiriannau gemau. Yn un o'r barrau mae llwyfan bach ac mae gan y dafarn drwydded adloniant. Mae'r decor yn cynnwys pethau cofiadwy *(memorabilia)* yn ymwneud â'r tîm pêl-droed lleol.

I fyny'r grisiau mae fflat fawr â phedair ystafell wely. Disgrifir y dafarn fel bod mewn cyflwr addurnol da.

Mae gan y dafarn ddwy flynedd ar bymtheg yn weddill ar brydles ugain mlynedd. Mae'r bragdy yn gofyn am £40 000 am weddill y brydles a'r ewyllys da, gan gynnwys yr holl osodion *(fixtures)* a ffitiadau. Nid yw'r pris yn cynnwys unrhyw stoc. Yn ogystal mae rhent blynyddol o £30 000 y flwyddyn plws TAW.

<u>Tabl 1</u> – Mae'r cyfrifon am y ddwy flynedd ddiwethaf fel a ganlyn:

	Hyd at 16/9/05	Hyd at 16/9/04
Gwerthiant	£160 000	£152 000
Elw Crynswth	£86 000	£82 000
Costau/Treuliau gan gynnwys rhent a chyflogau	£77 000	£74 500
Elw Net	£9 000	£7 500

Roedd y gwerthiant i gyd yn 'werthiant gwlyb', h.y. diodydd. Nid oedd unrhyw werthiant bwyd o gwbl.

Datgelodd ymchwil Emma y wybodaeth ganlynol. Mae'r *Windsor Castle* wedi'i lleoli mewn ardal a fu'n ardal ddosbarth gwaith draddodiadol ond sydd wedi cael rhywfaint o 'foneddigeiddio' *(gentrification)* yn y blynyddoedd diwethaf, wrth i deuluoedd ifanc proffesiynol symud i mewn. Mae'r dafarn ar ddiwedd rhes o siopau ac mae tai teras o'i hamgylch.

Aeth Emma i'r dafarn ddwywaith, unwaith amser cinio ar ddydd Mawrth pan nad oedd mwy na dyrnaid o gwsmeriaid yno ac unwaith ar brynhawn Sadwrn pan oedd y lle'n orlawn – yn bennaf gan ddynion a oedd yn gwylio Arsenal yn chwarae Manchester United ar y 'sgrin fawr'. Sylwodd hi fod yr awyrgylch yn fyglyd *(smoky)* iawn.

Ar yr ail ymweliad gofynnodd Emma i ugain o'r cwsmeriaid ateb ychydig o gwestiynau. Rhoddir isod eu hatebion i dri o'r cwestiynau.

<u>Tabl 2</u> – Pa mor aml rydych chi'n dod i'r *Windsor Castle*?

Unwaith neu ddwywaith yr wythnos	9
Teirgwaith neu bedair gwaith yr wythnos	7
Pum gwaith neu fwy yr wythnos	4

<u>Tabl 3</u> – Faint rydych chi'n ei wario yma mewn wythnos gyfartalog?

Llai na £15	8
£15 - £29	6
£30 - £50	4
Mwy na £50	2

<u>Tabl 4</u> – Fyddech chi'n dweud mai hon yw eich tafarn leol?

Byddwn	16
Na fyddwn	4

YR *HARTFORD ARMS*

Mae'r *Hartford Arms* yn dafarn wledig mewn pentref bach tua phymtheg milltir i ffwrdd o'r man lle mae Donald ac Angela yn byw ar hyn o bryd. Mae yna ardd fawr sydd nesaf at y gamlas *(canal)*, sy'n boblogaidd iawn gyda thwristiaid yn yr haf. Mae gan y dafarn ddau far, tŷ bwyta, lle i fyw a lle i bum deg o bobl fwyta.

Mae'r dafarn yn cael ei chynnig ar werth yn rhydd-ddaliadol am £450 000 gan gynnwys gosodion a ffitiadau. Byddai angen iddynt hefyd ddod o hyd i £15 000 ar gyfer stoc, gwydrach *(glassware)*, llestri, cytleri ayb. Mae Donald yn sylweddoli y bydd angen iddynt werthu eu tŷ a chael morgais os byddant yn dewis yr opsiwn hwn. Maent wedi darganfod y bydd yn rhaid iddynt, ar y cyfraddau llog presennol, ad-dalu £75 y mis am bob £10 000 y byddant yn eu benthyca dros gyfnod o ugain mlynedd.

<u>Tabl 5</u> – Mae'r cyfrifon am y ddwy flynedd diwethaf fel a ganlyn:

	Hyd at 31/12/05	Hyd at 31/12/04
Gwerthiant	£200 000	£220 000
Elw Crynswth	£120 000	£130 000
Costau/Treuliau (gan gynnwys cyflogau)	£92 000	£96 000
Elw Net (heb gynnwys ad-daliadau morgais)	£28 000	£34 000

Gwnaeth Emma arolwg o ugain ymwelydd ym mis Gorffennaf. Cafodd yr atebion canlynol:

<u>Tabl 6</u> – Ydych chi'n lleol neu ar wyliau?

Lleol	8
Ar wyliau	12

<u>Tabl 7</u> – A ddaethoch chi yma i fwyta neu i yfed yn bennaf?

Bwyta	16
Yfed	4

Tabl 8 – Pa mor aml rydych chi'n dod yma?

Y tro cyntaf	10
Bob hyn a hyn	4
Yn rheolaidd	6

Y *RAILWAY INN*

Mae'r *Railway Inn* yn dafarn yng nghanol y dref ac, fel yr awgryma'r enw, nid yw'n bell o orsaf y rheilffordd. Mae ganddi ddau far bach ac un bar mawr ond nid oes gardd. Mae'n cael ei chynnig ar gytundeb tenantiaeth o bum mlynedd gan fragdy sydd â chadwyn ranbarthol. Mae'r bragdy'n cynnig cefnogaeth a hyfforddiant estynedig *(enhanced)* yn ystod blwyddyn gyntaf y denantiaeth. Mae cegin yno ac ar hyn o bryd mae'r gwerthiant bwyd ychydig yn fwy na £3 000 y flwyddyn.

Mae fflat fawr â thair ystafell wely uwchlaw'r dafarn ac, yn ôl y bragdy, 'dim ond cot o baent fydd ei hangen' i'w gwneud hi'n gysurus.

Mae'r bragdy'n gofyn am £24 000 am osodion, ffitiadau, stoc, gwydrach, ayb. Mae'r rhent yn £693 yr wythnos yn sefydlog am bum mlynedd ond mae'n cynyddu yn unol ag indecs prisiau adwerthu.

Tabl 9 – Mae'r cyfrifon am y ddwy flynedd diwethaf fel a ganlyn:

	Hyd at 31/12/05	Hyd at 31/12/04
Gwerthiant	£261 000	£272 000
Elw Crynswth	£130 000	£136 000
Costau/Treuliau (gan gynnwys rhent a chyflogau)	£116 000	£119 000
Elw Net	£14 000	£17 000

Aeth Emma i'r dafarn ar ddechrau mis Hydref a gofynnodd yr un cwestiynau ag a ofynnodd yn yr *Windsor Castle*.

Tabl 10 – Pa mor aml rydych chi'n dod i'r *Railway Inn*?

Unwaith neu ddwywaith yr wythnos	12
Teirgwaith neu bedair gwaith yr wythnos	5
Pum gwaith neu fwy yr wythnos	3

Tabl 11 – Faint rydych chi'n ei wario yma mewn wythnos gyfartalog?

Llai na £15	14
£15 - £29	3
£30 - £50	2
Mwy na £50	1

Tabl 12 – Fyddech chi'n dweud mai hon yw eich tafarn leol?

Byddwn	6
Na fyddwn	14

Sylweddololodd Emma fod y cwsmeriaid yn eithaf cymysg a'u bod yn cynnwys nifer o fyfyrwyr o'r brifysgol leol, ac roedd llawer o'r rheiny yn ysmygu.

Ysgrifennwch adroddiad (gan ddefnyddio fformat adroddiad) at Donald ac Angela Dickens, yn eu cynghori ynghylch pa un o'r tair tafarn y byddech yn argymell eu bod yn ei chaffael *(acquire)*. [50]

D.S. Rhaid i chi gyfiawnhau eich argymhelliad.